

Растислав Динић: □ Како популизам дели антирежимски фронт

*People are people, so why should it be
You and I should get along so awfully?*

Depeche Mode – People Are People

Пише: Растислав Динић, Биљана Стојковић
уторак, 20 јануар 2026 08:00

Већ месецима уназад примећујем једну занимљиву појаву. Како у свакодневне разговоре, тако и у јавну дискусију, вратио се појам „народ“. „Народ вам не верује!“ – неретко ми говоре саговорници у покушају да објасне незавидан положај у којем се нашла опозиција. Или – „Седите у скупштини док бију народ!“ – кад треба објаснити зашто опозиција не завређује поверење. Или: „Народ вам је рекао да изађете из Скупштине!“ – када говорник сâм то жели, али би да овој својој жељи припише неко општије важење.

Чини ми се да у српској политици дуго није било приче о „народу“, или је бар ја нисам примећивао. Изузетак је, наравно, напредњачка пропаганда која навелико користи овај појам, али доскора, то као да није имало утицај на ову нашу, антирежимску страну фронта. Сада се, међутим, „народ“ враћа на велика врата, не само у свакодневне разговоре, него и у програмске текстове јавних личности, нарочито оних које себи дају за право да говоре у име Студентске листе.

Како је народ (поново) проговорио

Тако милионер Алек Кавчић у свом тексту за „Недељник“ пише овако (читатељка неће замерити на нешто дужем цитату): „Дошли смо у ситуацију да се, као грађани, колективно гадимо политичких странака!

То није мишљење које је младо, незрело, непромишљено јер 21. век, ево, већ гази ка својој другој четвртини, него је то одраз друштвених околности и разочарања неколико целих генерације. Ако сте слични мени, а истраживања јавног мњења кажу да велики део нас јесте сличног становишта, друштвене околности у Србији на почетку 21. века су нам оформиле ставове које ћу ја овде покушати да формулишем. Она једна, комунистичка (реинкарнисана у социјалисте) партија, која је владала безмало до краја прошлог века, није нам неко велико добро донела.

Преласком на вишестраначје, очекивали смо побољшање, а добили смо 'напредну' странку на власти која је још гора. Она је саткана од људи који се не могу подвести ни под какву идеологију, окупљених са једним јединим циљем: да напуне своје џепове или да добију социјалне мрвице са напредњачке трпезе. Препуна је преписивача, купаца средњошколских и накупаца факултетских диплома и плагијатора доктората, па није ни чудо што им се све пред очима распада, а поготово институције које су тако 'стручно'

уништили.

А оне преостале странке, опозиционе, не успевају ни око ситница да се сложе, а немоли око нечега важнијег да се уједине, па закључујем да је и њима, заправо, више стало до скупштинских привилегија него до истинске сложене борбе за владавину права, за функционисање институција и поправак своје земље.

То народ види.

Ако се питате како је могуће да народ подржава студентску листу, којој не само што се не зна вођа, већ се не зна нити један појединац, ето вам објашњења. Народ не жели лажне вође, не жели квази лидере. Народ жели скуп појединаца од интегритета који се неће крити иза идеолошких парола, већ ће говорити из срца.“

Или пре свега неколико дана, у новогодишњем интервјуу за *Данас*, Јово Бакић овако:

„Ми ћемо тек удахнути снагу и енергију нашем народу. Он је пречесто био варан за ових скоро четири деценије вишестраначја, па је разумљиво да је неповерљив, сумњичав, да лако помисли да је нечем крај и онда се разочара. Но, ово је сасвим нова појава, не само у оквирима Србије, па ћемо се ускоро уверити да се ова енергија наше младости, заједно са свима нама који је свим срцем подржавамо, не може исцрпети... Нико није незаменљив и сви смо на истим задацима, а то су: буђење народне енергије, међусобног поверења и солидарности; победа над криминалним режимом; ослобађање наше републике од организованог криминала и полагање чврстих темеља једном здравијем друштву.“

Или, овако налог Студенти у блокади, поводом недавно предложене Резолуције о геноциду у НДХ:

„Док посланици Народне скупштине Републике Србије једне недеље свесно одлучују да не гласају за дискусију о догађајима и српским жртвама усташких логора НДХ током Другог светског рата на којима лежи наша историја – већ следеће недеље подржавају

Пише: Растислав Динић, Биљана Стојковић
уторак, 20 јануар 2026 08:00

скрнављење споменика културе и неправедне историје над српским народом, гласајући за Аутентично тумачење закона.

То није само историја наше генерације. То је историја наших бака, дека, очева и мајки. То је историја наше деце. Ово је ништа друго осим очигледан доказ да се Народна скупштина Републике Србије не заузима за свој народ, његову историју и културну баштину. Ми се нашом културом и историјом поносимо! Ми не заборављамо! Ми не дамо!"

Тешко је, читајући ове пароле, одолети поређењу са временом *када је народ говорио* и када су (како нас обавештава Радина Вучетић) у (не)славној

Политикиној □

рубрици

Одјеци и реаговања

доминирали наслови попут ових: „Народ зна истину“, „Народ је разумео народ“, „Народ је рекао: на реду су руководиоци“, „Народ најбоље зна шта је за њега добро“, „До сада су други говорили у име народа“, „Притисак народа не може бити недемократски“, „Бирографији смета политизација народа и радничке класе“. Тада је иза силног позивања на народ заправо стајала елита – већину текстова из поменуте рубрике нису писали ни радници ни сељаци, него пре свега интелектуалци, уметници и стручњаци различитих профила.

1

Како пише Аљоша Мимица: „’Народ’ се и овде оглашавао кроз уста својих угледнијих представника. Уопште узев, у овом попису јављају се углавном познати ликови из ондашњег јавног живота који су се најчешће оглашавали дугачким есејима на различите теме.“ Слично је и данас, само што су се овај пут професорима и музичарима,

придружили и

добри милионери

попут Кавчића, који

из срца

проговарају у име народа.

Популизам као идеологија која дели

Сада није време за идеологије – понављају већ месецима са малих екрана људи који знају – подразумевајући под тим да сада није тренутак за теме попут ЕУ интеграција, односа према Косову, ратних злочина, ЛГБТ права, итд., већ да је једини задатак стварање јаког антирежимског фронта и *референдумске атмосфере* која ће на наредним изборима донети победу над криминализованим Вучићевим режимом. Тешко је

Пише: Растислав Динић, Биљана Стојковић
уторак, 20 јануар 2026 08:00

не сложити се са овим ставом. Отварање идеолошких сукоба унутар хетерогеног антирежимског фронта, ризикује отварање нових, бочних фронта, међу потенцијалним савезницима, и на тај начин слаби како сваког од њих, тако и цео антирежимски фронт.

Со фар, со гоод. □

Међутим, чини се да се често под „идеологијама“ подразумевају *само*

различити ставови око ЕУ, Косова, Истока и Запада, итд., а да се у потпуности игнорише да најдубљи, најпорнији и најопаснији раздор на антирежимској страни фронта не стварају идеолошке поделе

око ових тема

, него идеологија која се уопште не региструје као таква—
популизам.

По Јану-Вернеру Милеру, популизам је антиелитистичка, али поред тога и изразито *анти плуралистичка* идеологија. Овако Милер:

„Популисти тврде да они, и *само они* представљају народ... Кад се кандидују за положај на власти, популисти своје конкуренте представљају као припаднике неморалне, корумпиране елите; кад су на власти, одбијају да признају легитимност било какве опозиције. Популистичка логика подразумева и да они који не подржавају популистичке партије нису истински део народа – увек дефинисаног као исправан и морално чист. Једноставно речено, популисти не тврде: 'Уз нас је 99 одсто народа.' Уместо тога, подразумевају: 'Уз нас је 100 одсто народа.' За популисте је ова једначина увек тачна: сваког ко их опомиње да нису у праву они могу отписати као неморалног и неког ко није у правом смислу део народа... Идеја о једном, хомогеном, аутентичном народу није ништа друго до фантазија; као што је филозоф Јирген Хабермас једном рекао, 'народ' се може појављивати само у плуралу. Поменута фантазија је опасна, јер популисти не само што успешно користе сукобе него и подстичу поларизацију, а према својим политичким противницима односе се као према 'непријатељима народа' и настоје да их потпуно искључе из игре.“

„Популисти тврде да они, и *само они* представљају народ... Кад се кандидују за положај на власти, популисти своје конкуренте представљају као припаднике неморалне, корумпиране елите; кад су на власти, одбијају да признају легитимност било какве опозиције. Популистичка логика подразумева и да они који не подржавају популистичке партије нису истински део народа – увек дефинисаног као исправан и морално чист. Једноставно речено, популисти не тврде: 'Уз нас је 99 одсто народа.' Уместо тога,

Пише: Растислав Динић, Биљана Стојковић
уторак, 20 јануар 2026 08:00

подразумевају: 'Уз нас је 100 одсто народа.'

Политички теоретичар Кас Муде, дефинише популизам као идеологију „танког-центра“, која „дели друштво на две хомогене и антагонистичке групе: 'чисти народ' с једне стране и 'корумпирану елиту' с друге“ и која „жели да политика буде општа воља 'народа'“. Такође, по Мудеу, популизам „види друштво у терминима монистичких, хомогених група са истим вредностима и интересима“, и можда и најважније, изразито морализује поделу на „нас“ и „њих“: „Ако сте ви 'чисти', а друга особа је 'морално корумпирана', компромис води до кварења чистих. Корумпирани људи нису легитимни противници, и то је важна разлика“.

Какве су последице овако схваћеног популизма за тренутак у којем се налазимо, и нарочито за ситуацију на антирежимском фронту? Оно што уједињује антирежимски фронт јесте управо противљење режиму. Иако много тога међусобно раздваја његове актере, повезује их борба против Вучићевог ауторитаризма. Студентска листа игра нарочито важну улогу на овако конципираном антирежимском фронту, јер она има потенцијал да помири различите, па и међусобно сукобљене актере – помало налик цркви која је у Црној Гори успела да повеже и помири различите опозиционе елементе и омогући координисан излазак на изборе на којима је окончана тридесетогодишња владавина Ђукановићевог ДПС-а. Назовимо овај модел Студентске листе – СЛ1.

Међутим, популистичка визија Студентске листе, а самим тим и антирежимског фронта, је фундаментално другачија од овога. Пре свега, за самозване народне трибуне попут Кавчића и Бакића, али и анонимних аутора саопштења Студената у блокади, постоји само један аутентичан представник народа – Студентска листа. Милеровим речима, она представља не 99%, него 100% народа. Ако је већ тако, њој не треба савез са било ким другим, јер нити ико други има икакво право да представља народ, нити има потребе за било каквим другим представницима, пошто СЛ већ представља *цео народ* достојан тог имена. Назовимо овај, популистички модел Студентске листе, СЛ2

Шта је онда са опозиционим странкама, њиховим члановима и симпатизерима, пита се читаатељка? Одговор се сам намеће: опозиционе странке се морају или у потпуности покорити Студентској листи и беспоговорно прихватити њено ексклузивно право на аутентично представљање народа, или ће бити третиране као непријатељи народа, *корумпиране елите*, са којима не сме бити ни преговора, ни договора.

Пише: Растислав Динић, Биљана Стојковић
уторак, 20 јануар 2026 08:00

Ако СЛ1 има само једног непријатеља – власт – СЛ2 има бар два непријатеља: власт и опозицију

. Прецизније, ако СЛ1 као свог јединог непријатеља одређује криминализован режим Александра Вучића, а све оне који се против овог режима боре препознаје као своје потенцијалне савезнике, СЛ2 као свог непријатеља одређује

корумпирану политичку класу

, под којом подразумева како власт, тако и опозицију. На тај начин, она повлачи кључну политичку линију поделе – на „нас“ и „њих“ – не тако да на нашој страни буду сви који су против Вучића: студенти, професори, побуњени грађани, опозициони и грађански активисти, итд., него тако да на једној страни буде

чисти

народ

, а на другој

прљави политичари

, како они режимски, тако и они опозициони.

Ако пажљивије погледамо цитате са почетка овог текста, видећемо да оно што их повезује није само визија народа као морално чистог и исправног, него и визија *политичара* (не

само оних на власти) као непријатеља. Кавчић препознаје

народ

као с правом

згађен

партијама, од оне комунистичке, преко СПС-а и СНС-а, па све до „неспособне опозиције“ (шта уопште повезује све ове актере?). Бакић га, слично, препознаје као жртву

вишестраначја

, морално чист, али преварен од корумпираних политичких елита. Студенти у блокади као непријатеља препознају, не власт, него

Народну скупштину

, која

не представља свој народ.

(Како пише Милер: „Иако популисти захтевају више референдумског одлучивања, критика није усмерена на представничку демократију по себи, већ дијагноза гласи: ово није представничка демократија, јер прави народ у њој нема своје представнике.“)

Да ли је популизам уопште нужно проблем? За Милера, да, пошто је увек антиплуралистички и самим тим, увек потенцијално опасан. Али за Мудеа не, штавише, популизам понекад може бити користан – на пример, када се руши ауторитарни поредак. Муде наводи пример пољског синдиката „Солидарност“, који иако сам није био популистички, јесте имао лидере, попут Леха Валенсе, који су неговали јасан популистички стил. Када се руши ауторитаризам, било онај једнопартијски, или пак онај компетитивни, популизам може бити и конструктиван: „У фази демократске транзиције,

Пише: Растислав Динић, Биљана Стојковић
уторак, 20 јануар 2026 08:00

тј. преласка из компетитивног (или потпуно) ауторитарног режима у изборну демократију, популизам игра двосмислену, али ипак прилично конструктивну улогу, подстичући идеју да народ треба да бира своје владаре.“

Али да ли је у актуелном српском случају користан или штетан? На ово питање се не може одговорити са стопроцентном сигурношћу, али верујем да у овој фази много више штети него што користи, а ево и зашто. Како примећује Муде, међу негативним последицама популизма налазе се и следеће две: 1) „популизам може промовисати успостављање новог политичког расцепа, што омета формирање стабилних политичких коалиција“ и 2) „популизам може довести до морализације политике, при чему постизање договора постаје изузетно тешко, ако не и немогуће.“ Обе ове негативне последице већ се називају у Србији данас.

За разлику од „Солидарности“, која је по Мудеу ипак била „кровна организација, која је окупљала широку и лабаву коалицију актера“, популистичка концепција Студентске листе, СЛ2 је ексклузиван актер који уноси нови расцеп у већ постојећу „широку и лабаву коалицију актера“ која се релативно спонтано створила на улицама српских градова током претходних година дана, и која је прилично успешно функционисала како у организацији и реализацији протеста, тако и у наступу на неколико локалних избора широм Србије. Међу људе који су месецима стајали, пешачили, и контролисали изборе заједно, она уноси нову линију раздора, раздвајајући страначке од нестраначких активиста, зборове од партијских одбора, а неретко и студенте који су активни у партијама и покретима од оних који то нису.

Ово је праћено изузетно снажном морализацијом политике која нову линију раздора подвлачи моралном дистинкцијом: опозициони активисти и организације нису више само друга, али још увек потенцијално савезничка, колона у борби против режима. Они у извесном смислу постају „недодирљиви“ и потенцијално морално контаминирајући, што унапред онемогућава сваку потенцијалну сарадњу. Кавчић ово експлицира када пре пар месеци, на телевизији Н1, изговара и следећу мисао: „Студенти су као ова бистра чиста чаша воде. Једну кап боје или прљавштине да ставите, цела чаша ће се замути. И сада зашто опозиција да уноси ту кап магле?“.

Зашто треба одбацити популизам?

Постоје, по мом мишљењу, два разлога зашто треба одбацити популистичку визију

Студентске листе. Пре свега, овакав популизам је морално и политички непривлачан идеал. Иако заговорници популистичке визије Студентске листе говоре о неком будућем политичком плурализму који ће доћи тек након наредних избора, из начина на који говоре о вишестраначју јасно је да не виде никакве предности у њему, и да га виде тек као препреку за остварење „народне воље“. И заиста, ако већ постоји актер који представља директан израз ове воље (Студентска листа) – зашто бисмо се икада поново враћали на вишестраначје, систем у којем, како убеђено тврде ови нови популисти, корумпиране елите на смену варају поштен народ. Ова визија је у дубоком сукобу са партијским плурализмом који је један од темељних принципа савремене парламентарне демократије.

Међутим, други разлог је можда и убедљивији. Наиме, чак иако је популизам као трајно решење проблематичан, неко би могао помислити да он може послужити као згодно средство за постизање циља – рушење ауторитарног режима. Али из већ наведених разлога, ништа није даље од истине. Самом чињеницом да уместо да све ресурсе фокусира на борбу са једним непријатељем, Вучићевим режимом, СЛ2 отвара и други фронт, онај против остатка опозиције, она већ доводи у питање исход основног подухвата, то јест рушење ауторитарног режима. Такође, уместо да од других опозиционих актера прави савезнике, она од њих прави непријатеље. То није рецепт за успех у борби против режима, можда је рецепт за успех у борби остатка опозиције – али не верујем да је то циљ који је својим потписима подржало преко 400000 људи.

Да ли је могло бити другачије? Није немогуће. Да су се ствари мало другачије одвијале, могуће је да би Студентска листа успела да се наметне као „кровна организација“ за цео антирежимски фронт. У том случају, уз све вредносне ограде, можда извесна доза популизма и не би била тактички погрешна, онако како није била погрешна ни у случају „Солидарности“. Међутим, то се није десило. Упркос својеврсном пропагандном *блицкриг* у којим се током првих летњих месеци покушало покоравање свих важнијих опозиционих организација, највећи број опозиционих партија није ушао под „кров“ Студентске листе. У таквој ситуацији, нова популистичка офанзива која је почела пре неколико недеља, не доприноси консолидацији антирежимског фронта, већ управо супротно, сејању све дубљег раздора између његових чланова. Укратко, популистичка визија Студентске листа, сада, у оваквој ситуацији, води ка све неизвеснијем исходу изборног обрачуна са узурпаторским режимом.

Наравно, нови популисти имају спремно моралистичко објашњење зашто њихови напори да се Студентска листа наметне као кровна организација нису успели: то је само још један доказ за оно што су све време и говорили, да је партијама стало само до њихових „уских партијских интереса“ (да, баш тим речима, тако се данас говори) и да нису

Пише: Растислав Динић, Биљана Стојковић
уторак, 20 јануар 2026 08:00

спремне да их се одрекну зарад општег добра. Ово објашњење, међутим, није убедљиво из више разлога, од којих је најважнији овај: већина опозиционих активиста широм Србије су људи који су годинама истрајавали у отпору режиму, и у тренуцима када би им колаборација донела много више користи. За многе од њих је одлука да остану опозиционари значила да деца нису могла да се упишу у вртић, да не може да се добије пристојан посао, да се годинама трпе претње, провокације и острахизација. Да им је било стало само до њихових интереса, одавно би били део власти. Они то нису, јер су им њихова уверења важна и јер им достојанство важно и јер им је лојалност саборцима такође важна.

Знатно је убедљивије друго објашњење: управо зато што су ти људи такви какви јесу, управо зато што су им важне ствари које су им помогле да истрају све ове године, није могуће застрашити их, нити потчинити их. То су поносни људи који знају у шта верују и за шта се боре, спремни су на сарадњу, али не трпе понижавање и шиканирање. *Тим и таквим људима*

се сада без икаквог филтера говори да су „контролисана опозиција“, да сарађују са режимом, да су себични, користољубиви, корупмирани и да „не желе да се жртвују“, а истовремено се од њих очекује да ставе „све своје ресурсе“ (а то првенствено значи: себе саме, своју лојалност, свој труд и своје време) на располагање. Ова тактика је ван памети. То нису крпе, то су људи са кичмом и интегритетом, и ако их третирате као крпе, ако их вређате и ругате им се, нећете их придобити за савезнике – напротив, можете у њима само да пробудите инат и отпор, а то није пут у сарадњу. Како ми у недавној поруци пише пријатељ и страначки колега: „Никада нико од нас неће пристати да нас овакве стављају у исти кош са људима који су опљачкали земљу... Чак и да занемаримо нетачност, увредљиво је, друже. 13 година се неки од нас боре против овога зла и непоштено је и ружно да нам се то каже. .. Нико нема право да ми то каже и да очекује да ћутим. Па био студент сто пута... Није то пизма, то је одбрана личног достојанства. Оно, не дам на себе.“

Пише: Растислав Динић, Биљана Стојковић
уторак, 20 јануар 2026 08:00

MARKER
VIŠE OD VESTI

STUDENTSKA LISTA

Полемика о популизму, изборима, студентима и опозицији

Пише: Растислав Динић, Биљана Стојковић
уторак, 20 јануар 2026 08:00

Биљана Стојковић: Кула као предигра

